

Operatie Zwammerdamschepen

Romeinse wereldhandel in het Groene Hart

In het Zuid-Hollandse dorpje Zwammerdam werden begin jaren 1970 zes Romeinse schepen ontdekt, waaronder drie grote vrachtschepen. Deze ‘Zwammerdamschepen’ speelden een grote rol bij de bevoorrading van het leger en de handel in het Romeinse Rijk. Op dit moment worden ze voor het publiek gerestaureerd in Museumpark Archeon onder de projectnaam ‘Operatie Zwammerdamschepen’.

tekst TOM HAZENBERG

Vrijwilligers en professionals werken samen aan de restauratie [foto: Museumpark Archeon, Willem de Jeu].

Bulktransport

De Neder-Germaanse Limes, die in 2021 werd erkend als UNESCO Werelderfgoed, loopt op Nederlands grondgebied samen met de Rijn. De rivier fungeerde niet alleen als een strategische grens van het Romeinse Rijk, ook was hij van groot belang om de provincies Gallia en Germania op het Europese vasteland te verbinden met de Noordzee en Britannia, het huidige Verenigd Koninkrijk. Na de verovering van Engeland beval keizer Claudius rond 50 na Christus de Rijn grens te versterken om de transportschepen te beschermen. Die schepen waren nodig voor voedsel en bouwmaterialen voor het leger. Maar ook voor de rijkdommen uit Britannia, zoals goud en zilver maar vooral ook lood, zink en ijzer. Voor de oversteek tussen het vasteland en de Britse kusten werd gebruikgemaakt van zeewaardige schepen. In de binnenwateren was er behoefte aan grote ondiepe schepen die gemakkelijk ondiepe oevers en kades konden bereiken. De Zwammerdamschepen bleken hiervoor uitermate geschikt.

Ontdekking van wereldformaat

Tussen 1971 en 1974 werden bij een opgraving in Zwammerdam – op het terrein van zorginstelling Ipse de Bruggen – zes schepen ontdekt. Het was een sensatie; zelfs koningin Juliana bezocht de opgraving. De Zwammerdam 1, 3 en 5 bleken kleinere vaartuigen waarvan de romp is gemaakt uit één stam. De Zwammerdam 2, 4 en 6 waren grote platbodems, een soort Romeinse rijnen [type binnenschepen, red.], van 20 tot wel 35 meter lang. Vooral de ontdekking van deze vrachtschepen, inmiddels bekend als scheepstype ‘Zwammerdam’, heeft internationale aandacht getrokken. Ook buiten Zwammerdam dook het type op, zoals in Woerden en in Utrecht (Leidsche Rijn). Van enkele schepen weten we inmiddels zeker dat ze in de regio’s Zuid-Holland en Utrecht zijn gemaakt.

De opgraving van Zwammerdam 2 [foto: Universiteit van Amsterdam, ACASA, 72-216_18].

Koningin Juliana bezoekt in 1974 de opgraving [foto: Universiteit van Amsterdam, ACASA, 74-375_35].